

Van midden april tot begin oktober worden er ronde leerachtig-kalkige kapsels afgezet, met daarin 40-70 eieren. Een kapsel (fig. 112, 113) meet 1 mm in doorsnede en bestaat uit twee halve bollen, die zich bij oudere exemplaren gemakkelijk in het equatoriale midden laten scheiden. Ze worden 's nachts afgezet op allerlei substraat, zoals op schelpen van soortgenoten en andere mollusken en op de onderkant van stenen. De pas gelegde kapsels zijn 's morgens nog gemakkelijk te herkennen omdat ze dan nog wit en week zijn. Na een dag zijn ze geelwit en steviger geworden. Van de vele eieren in een kapsel wordt er soms maar één bevrucht; de rest dient dan als voedsel voor het jong dat uit dat bevruchte ei zal ontstaan. Het jonge slakje is na ca. 100 dagen zo groot geworden dat het uit het kapsel barst, door een halfcirkelvormig deksel. In zoet water worden grotere kapsels afgezet dan in brak water; ook op plaatsen waar de juvenielen minder snel groeien worden relatief grote kapsels gevonden (ORTON & SIBLY 1990). Eieren die gelegd worden in de herfst ontwikkelen zich pas in de lente. In water waarin de temperatuur niet beneden de 12°C daalt kunnen twee generaties per jaar voorkomen. De in maart geboren dieren groeien snel, ze zijn nog hetzelfde jaar geslachtsrijp en planten zich dan voort. In het algemeen worden de dieren twee jaar oud; zij maximale leeftijd wordt vijf jaar genoemd (FRÖMMING 1956).

Voedsel

Algen, waaronder veel kiezelwieren, worden van stenen en ander substraat afgegrast, terwijl ook aas als voedsel in aanmerking komt (FRÖMMING 1956). Volgens Skoog (1978) is het beste dieet kiezelwieren, meteen gevolgd door gemengde cyanobacteriën; op *Cladophora* en aas doen de slakken het slecht. Neumann (1961) vond dat ééncellige groenwieren, zoals Chlorococcales en Conjugatae (jukwieren), niet verteerd kunnen worden door gebrek aan cellulase. Volgens deze auteur moeten de kiezelwieren, die het hoofdvoedsel vormen, eerst gekraakt worden voor ze verteerd kunnen worden. Dat kraken doet het dier met de radulatanden; het lukt alleen op een ruw oppervlak. Dit verklaart grotendeels het strikte voorkomen op harde substraten zoals stenen.

Biotopen

In zoet tot sterk brak (zoutgehalte tot 15-20‰) (KANGAS & SKOOG 1978) stromend, of door golfslag bewogen water van beken, rivieren, kanalen of plassen. In de oeverzone, op vast substraat, soms in grote aantallen voorkomend. Soms wordt deze soort in brak, stilstaand water (zoutgehalte tot ca. 11‰) aangetroffen samen met bijv. *Hydrobia ventrosa*.

Recente verspreiding fig. 44, 45

Afgezien van oostelijk Noord-Brabant en Limburg (waarnemingen van vóór 1970), is de soort maar van weinig plaatsen in de oostelijke helft van Nederland bekend. Ontbreekt kennelijk in Zeeland en op de Waddeneilanden. In het Westen vrij algemeen, maar niet in de grote rivieren.

Areaal

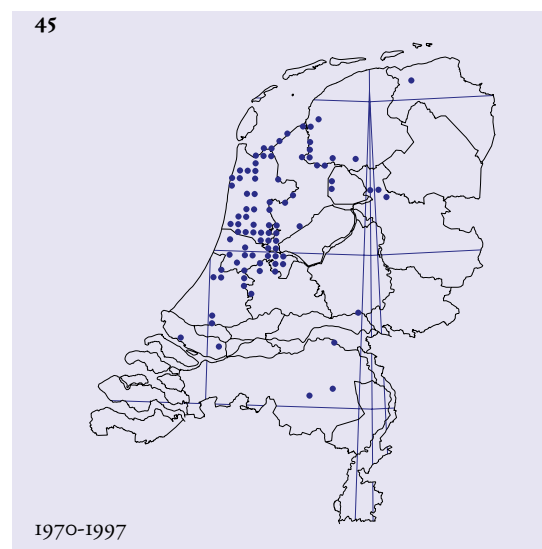
In grote delen van Europa, in de midden- en benedenloop van rivieren en in meren; ook in brak water. De soort ontbreekt in de Alpen en het noordelijke Alpenvoorland (FALKNER 1990).

Fossiel voorkomen

T. fluviatilis is fossiel uit Noordwest-Europa bekend sinds het Eemien. In de mariene afzettingen uit die periode in het midden en noorden van het land, wordt deze soort regelmatig (naast vele andere ingespoelde land- en zoetwatermollusken) aangetroffen. In de mariene afzettingen uit dezelfde tijd in Zuid-Holland en Zeeland ontbreekt ze. Waarschijnlijk betekent dit dat *T. fluviatilis* tijdens het Eemien niet in de Schelde en de Maas leefde, maar beperkt was tot het stroomgebied van de Rijn. *T. fluviatilis* is niet bekend uit het Weichselien.

In holocene afzettingen is de soort niet zeldzaam. Ze wordt ook aangetroffen in vroeg-holocene rivierafzettingen enkele tientallen kilometers voor de Hollandse kust in de huidige Noordzee.

Onder speciale omstandigheden kunnen de eikapsels fossiliseren. Losse kapsels werden o.a. aangetroffen in holocene afzettingen van Hemmen (Gelderland).

Figuur 44, 45
Verspreiding Neritidae:
Theodoxus fluviatilis